
SOP-ELI og Miljø-SOP

Høgni Debes Joensen, Sundhedsstyrelsen

Sundhedsovervågningsprogrammet i embedslægeinstitutionerne (SOP-ELI)

Forslaget til sundhedslov i januar 1990 sammen med efterfølgende lovgivning og Sundhedsstyrelsens retningslinier for embedslægevæsenets opgaver for forebyggelsesområdet indebar, at embedslægernes forpligtelser i relation til sundhedsplanlægningen og forebyggelse blev opprioriteret. I forlængelse heraf opstod idéen om at udvikle et EDB-værktøj til embedslægeinstitutionernes sundhedsovervågning i amtskommunerne.

Målet var at udvikle et system, der skulle sætte alle landets embedslægeinstitutioner i stand til at foretage overvågning og beskrivelse af de lokale sundhedsforhold.

Sundhedsovervågningsprogrammet er en nyskabelse, idet det giver beslutningstagere, centrale såvel som amtslige og kommunale, muligheder for at sammenligne sundhed og sygelighed i de forskellige amter og kommuner. I programmet indgår over 100 indikatorer, hovedparten såkaldte sundhedsindikatorer, samt demografiske og socio-demografiske indikatorer. Endvidere indebærer systemets opbygning, at det er muligt for den enkelte bruger at lægge egne data ind i programmet.

Programmet giver mulighed for præsentation af data som landkort, søjlediagram, liniediagram, boksplot og tabel. Præsentationen af data kan ske på lands-, amts- eller kommuneniveau.

Programmet afvikles på PC og fylder sammen med data tilsammen 7 Mb. Til programmet er der af embedslægerne Søren Gustavsén og

Søren Klebak udarbejdet en manual, mens datadelen er dokumenteret i et indikatorokatalog.

Programmet blev taget i brug i embedslægeinstitutionerne i starten af 1994, og der foregår en løbende afprøvning og fejlretning samtidig med embedslægernes brug af programmet i samarbejdet mellem amter og kommuner om sundhedsplanlægningen. Endvidere foregår en videreudvikling af programmet i samarbejde med WHO. Planen er at foretage en løbende opdatering af programmet.

I første omgang har programmet alene været tilgængeligt for embedslægeinstitutionerne, DIKE, Sundhedsministeriet og Sundhedsstyrelsen. Der har eksisteret et vist forbehold vedrørende udbredelsen af programmet til f.eks. amter og kommuner, idet forsvarlig anvendelse af programmet som grundlag for planlægning forudsætter statistisk og epidemiologisk forståelse samt viden om årsager til sygdom og sundhed.

Det er dog tanken, at datasystemet på længere sigt skal udbredes til en større kreds, idet der samtidig skal gøres opmærksom på de mangler og fejlkilder, som et sådant program kan være behæftet med.

Programmet er udviklet med støtte fra Sundhedsministeriets Sundhedspulje og Helsefonden. En styregruppe med deltagelse fra embedslægevæsenet, DIKE og Sundhedsstyrelsen har i samarbejde med WHO's europakontor gennemført udviklingen.

Kompetencen i forbindelse med videreudvikling af sundhedsovervågningsprogrammet er henlagt til et redaktionsudvalg i Sundhedsstyrelsen, og formanden er overlæge Carl Hugod.

Redaktionsudvalget har nedsat to arbejdsgrupper til at arbejde med programmets videreudvikling. Arbejdsgrupperne benævnes henholdsvis dataidentifikations- og softwaregruppen.

Miljørelateret sundhedsovervågningsprogram (Miljø-SOP)

Formålet med at få etableret et miljørelateret sundhedsovervågningsprogram er at registrere den geografiske forekomst af forskellige naturlige miljøforhold og forureninger mhp. en sammenkobling af disse variabler med data om sygdom, død mv. på en sådan måde, at sammenhænge mellem miljøvariabler og sygdom kan søges påvist.

Et sådant overvågningsprogram vil kunne bringe en øget forståelse med heraf følgende bedre grundlag for forebyggende foranstaltninger.

Videreudviklingen af projektet vil blive baseret på et pilotprojekt, der vil omfatte et begrænset geografisk område og visse årsager til sygdom og død.

Sundhedsstyrelsen og Embedslægeinstitutionen i Sønderjyllands amt agter at søge pilotprojektet gennemført i Sønderjyllands amt. Amtet har vist interesse for projektet, ligesom

Kort- og Matrikelstyrelsen har været positiv og erklæret sig indforstået med at deltage i et sådant forsøg. Kort- og Matrikelstyrelsen har en lokal afdeling i Sønderjylland, hvilket i høj grad vil lette samarbejdet.

Embedslægeinstitutionen har aftalt med Industriafdelingen i Sønderjyllands amt, at de data, som i første omgang skal medtages, vedrører drikkevandskvalitet, affaldsdeponier, data fra spildevandsrensning, placering af særligt miljøbelastede virksomheder eller særligt belastede områder, for så vidt angår luftforurening og støj, samt støj- og trafikdata for det overordnede vejnet.

Pilotprojektet forventes igangsat i løbet af 1995. I første omgang vil projektet formentlig omfatte Vojens og Haderslevs kommuner og i en senere fase blive udvidet til resten af Sønderjyllands amt.

Sundhedsstyrelsen agter at nedsætte en styregruppe på nationalt plan bestående af den lokale tekniske forvaltning, 5. og 6. afdeling i Sundhedsstyrelsen, Embedslægeinstitutionen, Miljøstyrelsen og Kort- og Matrikelstyrelsen. Gruppen kan suppleres ved behov. Man agter at kontakte WHO mhp. en associering.

Pilotprojektet forventes afsluttet i løbet af et år.